

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานตาม
โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2
สรุปตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพ
โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 79 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 79 คน ครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 431 คน ในปีการศึกษา 2547
รวมประชากร ทั้งสิ้น 589 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 31 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 31 คน และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 172 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 234 คน กำหนดขนาดของ กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) กลุ่มตัวอย่างนี้ใช้ การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1

สอบถามเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน
 ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ
 ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ใน 10 กิจกรรม ได้แก่
 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด 5) การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ 6) การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน 7) การแก้ปัญหาขาดแคลนครู 8) การพัฒนาครู 9) การนิเทศติดตามผล และ 10) การซ่อมแซมอาคารเรียน เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีคำถามทั้งหมด จำนวน 58 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพ โรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ใน 10 กิจกรรม ได้แก่
 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด 5) การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่

6) การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน 7) การแก้ปัญหาขาดแคลนครู 8) การพัฒนาครู 9) การนิเทศติดตามผล และ 10) การซ่อมแซมอาคารเรียน เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีคำถามทั้งหมด จำนวน 48 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

ขั้นตอนที่ 2

ครั้งที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ใน 10 กิจกรรม ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด 5) การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ 6) การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน 7) การแก้ปัญหาขาดแคลนครู 8) การพัฒนาครู 9) การนิเทศติดตามผล และ 10) การซ่อมแซมอาคารเรียน เครื่องมือเป็นข้อคำถามปลายเปิด จำนวน 10 ข้อ

ครั้งที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ใน 10 กิจกรรม ได้แก่ 1) การประชาสัมพันธ์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ 3) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด 5) การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ 6) การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน 7) การแก้ปัญหาขาดแคลนครู 8) การพัฒนาครู 9) การนิเทศติดตามผล และ 10) การซ่อมแซมอาคารเรียน เครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 65 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2. ส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปให้โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ดังกล่าว และได้บรรจุของเปล่าพร้อมแสตมป์เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งคืน ซึ่งได้โทรศัพท์ประสานงานไว้ล่วงหน้าแล้ว

สำหรับแบบสอบถามที่ส่งไปจำนวน 234 ฉบับ ได้รับกลับคืน 228 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.44 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2

ครั้งที่ 1

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ จำนวน 17 คน และนัดหมายการสัมภาษณ์ ในระหว่างวันที่ 1 – 30 เมษายน 2548

สำหรับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้รับความร่วมมือให้สัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน

ครั้งที่ 2

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นไปให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3. รับคืนแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 195 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 83.33

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/FW (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและแจกแจงความถี่
4. ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) และหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า

สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง มีเพียงข้อเดียวที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพโรงเรียน โดยข้อที่เหลือมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แจ้งการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กอย่างต่อเนื่อง และมีการประชุมผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 สภาพการดำเนินงาน ตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนมีความครอบคลุมงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ข้อมูลและสารสนเทศของโรงเรียนมีความเป็นปัจจุบัน ถูกต้อง และสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้สะดวก รวดเร็ว

2.3 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ทราบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของโรงเรียน มีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียน และ มีการประชุมเพื่อกำหนดปฏิทินการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

2.4 สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ได้รับทราบยอดการจัดสรรหนังสือเรียน แบบฝึกหัด นักเรียนชั้น ป.1, 2, 4, 5 ได้รับหนังสือเรียนใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก (คณิตฯ, ภาษาไทย, วิทยาศาสตร์, สังคมฯ และภาษาอังกฤษ) ครบทุกคน และมีการนิเทศกำกับ ติดตามการใช้หนังสือเรียนและแบบฝึกหัด

2.5 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ รู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ มีการประชุมตัวแทนโรงเรียนในการกำหนดเส้นทางการให้บริการห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้บริการห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ตามตาราง

2.6 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ โรงเรียนได้รับแจ้งจัดสรรงบประมาณค่าหนังสือห้องสมุด และสื่อการเรียนรู้ หนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนรู้ที่ จัดซื้อมีคุณภาพ และหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนรู้ที่จัดซื้อตรงตามความต้องการ และใช้ได้จริง

2.7 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการแก้ปัญหาขาดแคลนครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้สำรวจสภาพอัตรากำลังของข้าราชการครูว่าโรงเรียนใดขาด โรงเรียนใดอัตรากำลังเกินเกณฑ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้คำปรึกษากับโรงเรียนในการแก้ปัญหาขาดแคลนครู และชุมชนให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู

2.8 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการพัฒนาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาครู โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรม สัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่รับผิดชอบมาใช้ในการปฏิบัติงาน และมีการจัดอบรม

การจัดกระบวนการเรียนรู้การใช้ สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ

2.9 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้าน การนิเทศ ติดตามผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุก ข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบโรงเรียนชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดประชุมชี้แจงนโยบาย และแนวดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และโรงเรียนดำเนินการ พัฒนาโรงเรียนตามข้อเสนอแนะของศึกษานิเทศก์

2.10 สภาพการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้าน การซ่อมแซมอาคารเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ โรงเรียนรายงานข้อมูลความจำเป็น ที่จะต้องซ่อมแซมอาคารเรียนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ มีการติดตาม และประเมินผล การใช้งบประมาณซ่อมแซมอาคารเรียน และอาคารประกอบให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียน

ตอนที่ 2 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ปัญหาการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ใน ระดับปานกลาง มีเพียงด้านการซ่อมแซมอาคารเรียนอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เหลือมีค่าเฉลี่ย เรียงตามลำดับ คือ ด้านการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและ สารสนเทศ และด้านการแก้ปัญหาขาดแคลนครู

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ปัญหาการดำเนินงานตาม โครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้าน การประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ไม่ หลากหลาย ชุมชน ผู้ปกครองไม่ได้รับข่าวสารข้อมูลที่จำเป็น และ การเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูล ไม่ต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้เก็บข้อมูลต่างๆ ไม่สมบูรณ์มีปัญหาในการใช้งาน โรงเรียนขาดวัสดุ ครุภัณฑ์ในการบริหารจัดการ ข้อมูล และ โรงเรียนขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถในการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ

2.3 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ แผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กขาดการนำไปปฏิบัติจริง ไม่มีการกำกับ ติดตาม และประเมินแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

2.4 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ นักเรียนได้รับหนังสือเรียน แบบฝึกหัดไม่ทันเปิดภาคเรียน การแจ้งจัดสรรหนังสือเรียน แบบฝึกหัดล่าช้า และหนังสือเรียน แบบฝึกหัดไม่มีคุณภาพตามต้องการ

2.5 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ห้องบริการคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ไม่เพียงพอ ห้องบริการคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ไม่พร้อมให้บริการ และโรงเรียนไม่มีผู้รับผิดชอบประสานงานเรื่องห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.6 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ หนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนรู้อื่นๆไม่เพียงพอ การดำเนินการจัดหาหนังสือห้องสมุดสื่อการเรียนรู้อื่นๆมีความล่าช้า และ หนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนรู้อื่นๆไม่ตรงตามความต้องการ

2.7 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการแก้ปัญหาขาดแคลนครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการแก้ปัญหาขาดแคลนครู การแก้ปัญหาขาดแคลนครูมีความล่าช้า และไม่มีผู้รับผิดชอบการแก้ปัญหาขาดแคลนครูโดยตรง

2.8 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการพัฒนาครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ ขาดงบประมาณในการสนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาศักยภาพ การจัดอบรม สัมมนาไม่สอดคล้องกับความต้องการของครู และหน่วยงานต้นสังกัดไม่มีการจัดอบรม สัมมนาเพื่อพัฒนาครู

2.9 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการนิเทศติดตามผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ รูปแบบการนิเทศไม่หลากหลาย การนิเทศไม่ครอบคลุมทุกด้าน และผลจากการนิเทศไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

2.10 ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กด้านการซ่อมแซมอาคารเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการซ่อมแซม อาคารเรียน อาคารประกอบไม่เพียงพอ การซ่อมแซมอาคารเรียนมีความล่าช้า และการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบล่าช้า

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน ตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า

1. ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) มอบหมายให้คณะครูเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน และตอบข้อสงสัยต่างๆ 2) จัดทำเอกสาร เช่น แผ่นพับ วารสาร เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร และ 3) ใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อกระจายข่าว เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชน

2. ด้านการพัฒนาาระบบข้อมูล และสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) จัดส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาในด้านการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ 2) มอบหมายงานด้านข้อมูลสารสนเทศให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และ 3) ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือโรงเรียนใกล้เคียงที่มีความพร้อม

3. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้ง ครู คณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 2) ศึกษาสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกๆ ด้านเพื่อใช้ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา และ 3) กำหนดเป้าหมายหรือทิศทางของสถานศึกษาให้ชัดเจน

4. ด้านการจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) ขอความร่วมมือไปยังผู้ปกครองในการจัดซื้อหนังสือ แบบฝึกหัดเพิ่มเติม 2) จัดทำโครงการหนังสือยืมเรียน หรือหนังสือจากที่สู่น้อง และ 3) ให้คณะครูแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหนังสือ แบบฝึกหัดหรือไปงานเพิ่มเติม

5. ด้านการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) กำหนดผู้รับผิดชอบในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน 2) ส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา และ 3) วางแผนการดำเนินงาน ปฏิทินการปฏิบัติที่ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

6. ด้านการจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) จัดหางบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล บริษัทเอกชนมาช่วยสนับสนุนการจัดซื้อจัดหาหนังสือ 2) สำรวจความต้องการ ความจำเป็น และวางแผนการจัดซื้อ จัดหาหนังสือห้องสมุดล่วงหน้า และ 3) แต่งตั้งคณะครูให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือ

7. ด้านการแก้ปัญหาขาดแคลนครู ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) ปรึกษาผู้นำชุมชนในการจัดหางบประมาณสำหรับการจ้างพี่เลี้ยงหรือครูอัตราจ้างมาช่วยสอน 2) จัดการเรียนการสอนแบบ

บูรณาการ และ 3) ใช้สื่อช่วยสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาเสริมการจัดการเรียนการสอน

8. ด้านการพัฒนาครู ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง 2) วิเคราะห์ปัญหา ความจำเป็น และความต้องการที่จะต้องได้รับการพัฒนาแล้วเสนอหน่วยงานต้นสังกัด และ 3) จัดสรรงบประมาณเพื่อส่งครูเข้ารับการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน

9. ด้านการนิเทศ ติดตามผล ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) สร้างความเข้าใจ ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ 2) จัดทำแผนการนิเทศ หรือปฏิทินการนิเทศที่ ชัดเจน และ 3) ใช้ความเป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศ

10. ด้านการซ่อมแซมอาคารเรียน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาการดำเนินงานโดยเรียงลำดับตามความถี่จากมากไปน้อย 3 ลำดับ คือ 1) ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรมาช่วยซ่อมแซมอาคาร และสิ่งก่อสร้างภายในสถานศึกษา 2) ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น 3) จัดกิจกรรมเพื่อหารายได้สำหรับการซ่อมแซมอาคารสิ่งก่อสร้าง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย เรียงตามลำดับ คือ การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ การซ่อมแซมอาคารเรียน การนิเทศติดตามผล การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด การแก้ปัญหาขาดแคลนครู การพัฒนาครู และการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มีจุดมุ่งหมายให้โรงเรียนเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาการศึกษา เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐาน โรงเรียนจึงต้องพยายามพัฒนาการดำเนินงานในด้านต่างๆ ให้ได้มาตรฐาน ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้สถานศึกษาทุกแห่งมีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองโดยใช้มาตรฐานเป็นเกณฑ์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของวันเพ็ญ ปรีสูงเนิน (2541 : 108) ที่พบว่าสภาพการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้วยเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องเร่งพัฒนางานของโรงเรียนดังกล่าว ทำให้โรงเรียนทุกขนาดไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมของทรัพยากร หรือโรงเรียนขนาดเล็กที่มักประสบปัญหาหลายประการโดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากรที่กำหนดโดยใช้อัตราส่วนครูต่อนักเรียน และปัญหาด้านงบประมาณที่มีการจัดสรรตามจำนวนนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กจึงมีบุคลากรจำนวนน้อยแต่ภาระงานอื่นๆ เช่น งานวิชาการ งานธุรการ งานการเงิน พัสดุ ใกล้เคียงกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากนั้นด้านงบประมาณที่มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอที่จะจัดสรรสำหรับสนับสนุนงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลที่ได้จากการวิจัยของ ชัชวาล อาราชภูร์ (2543 : 119) ที่พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา คือ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ

2. ปัญหาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ย เรียงตามลำดับ คือ การซ่อมแซมอาคารเรียน การจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาขาดแคลนครู การประชาสัมพันธ์ การจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน การนิเทศติดตามผล การจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด การจัดทำแผน

พัฒนาคุณภาพ และการพัฒนาครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งประสบปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ ปัญหาด้านบุคลากรและปัญหาด้านงบประมาณทำให้ไม่สามารถใช้งบประมาณ สำหรับการดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ เช่น การซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบ การจัดซื้อ หนังสือเรียน หนังสือห้องสมุด หรือครุภัณฑ์เพื่อการบริหารจัดการได้ ทำให้ปัญหาดังกล่าวยังคง พบได้ในโรงเรียนขนาดเล็กทั่วไป แต่ในขณะเดียวกันโรงเรียนขนาดเล็กก็ได้พยายามที่จะช่วยเหลือ ตนเองผ่านกิจกรรมหลายๆ อย่าง เช่น การจัดกิจกรรมทอดผ้าป่าหารายได้ การขอรับการ สนับสนุนจากองค์กร เอกชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ในชุมชนชนบทที่โรงเรียน ตั้งอยู่ยังสามารถขอความช่วยเหลือด้านแรงงานจากผู้ปกครองนักเรียนในการพัฒนา ซ่อมแซม อาคารและสิ่งก่อสร้างได้ ชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกันจึงให้ความช่วยเหลือ โรงเรียนตามกำลังความสามารถ

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2

3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ มอบหมาย ให้คณะครูเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเองรับ ทราบปัญหาและความต้องการของชุมชน เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน และตอบข้อสงสัยต่างๆ การจัดทำเอกสาร เช่น แผ่นพับ วารสาร เพื่อเผยแพร่ข่าวสาร เป็นการเพิ่มช่องทางการสื่อสาร ซึ่ง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 26-27) ที่กล่าวว่า การ ประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อสร้าง ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยผ่านกิจกรรม ได้แก่ การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การจัดทำสิ่งพิมพ์เผยแพร่ การทำป้ายประกาศ นอกจากนี้การใช้การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ กระจายข่าว เช่น หอกระจายข่าวหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบหากโรงเรียนสามารถทำ ให้ผู้นำชุมชนเข้าใจการดำเนินงานของโรงเรียนได้ก็จะเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ปกครองนักเรียนด้วย

3.2 ด้านการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ จัดส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาในด้านการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ มอบหมายงานด้าน ข้อมูลสารสนเทศให้มีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และ ขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือ โรงเรียนใกล้เคียงที่มีความพร้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาไป อย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องจัดส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ ทักษะใน การปฏิบัติงานให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง และการมอบหมายงานที่ชัดเจนจะช่วยให้สามารถ ติดตามการทำงานได้ต่อเนื่อง และผู้ปฏิบัติจะได้รับทราบขอบข่ายการทำงานของตนเอง

ในขณะที่เดียวกันหากโรงเรียนขนาดเล็กไม่สามารถแก้ปัญหาได้ การขอความช่วยเหลือจากโรงเรียนที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร และครุภัณฑ์ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว

3.3 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งครู คณะกรรมการสถานศึกษา องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันชุมชนเข้าใจบทบาทของตนเองมากยิ่งขึ้น การได้เข้ามารับทราบปัญหาจะช่วยสร้างความตระหนักในการร่วมแก้ปัญหาให้กับโรงเรียน ในขณะที่การศึกษาสภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกๆ ด้านเพื่อใช้ข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนา ก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะถือเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผน ที่จะช่วยให้กำหนดเป้าหมายหรือทิศทางของสถานศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งก็สอดคล้องกับอารีรัตน์ วัฒนสิน (2543 : 9-10) ที่เสนอว่า แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งการจัดทำแผนควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ศักยภาพของสถานศึกษาทุกด้าน

3.4 ด้านการจัดหาหนังสือเรียน แบบฝึกหัด ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ ขอความร่วมมือไปยังผู้ปกครองในการจัดซื้อหนังสือ แบบฝึกหัดเพิ่มเติม ทั้งนี้เพราะแม้ว่าตามกฎหมายแล้วรัฐต้องจัดการศึกษาให้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่ในความเป็นจริงโรงเรียนยังขาดแคลนงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็มีความเข้าใจและพร้อมสนับสนุน และในบางโรงเรียนอาจจัดทำโครงการหนังสือยืมเรียน หรือหนังสือจากฟูล์น่อง เพื่อให้ใช้หนังสือให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ ให้คณะครูแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหนังสือ แบบฝึกหัด หรือใบงานเพิ่มเติม เนื่องจากปัจจุบันหลักสูตรที่แต่ละโรงเรียนใช้นั้นเป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นเอง หนังสือที่จัดซื้ออาจมีเนื้อหาสาระไม่ตรงตามหลักสูตร การได้จัดทำเอกสารเองจะช่วยให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยลดงบประมาณที่จะใช้ในการจัดซื้อลงได้

3.5 ด้านการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ กำหนดผู้รับผิดชอบในระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน ทั้งนี้อาจเพื่อให้เกิดการติดต่อประสานงานโดยตรง รับทราบปัญหาต่างๆ ได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นโรงเรียนยังควรส่งบุคลากรเข้ารับการพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา เป็นการช่วยเหลือตนเอง วางแผนการดำเนินงาน ปฏิบัติการปฏิบัติที่ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ซึ่งสอดคล้องกับ สนานจิตร์ สุคนทรัพย์ และคนอื่นๆ (2534 : 9) ที่กล่าวว่า การวางแผนช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากการกำหนดความมุ่งหมายในการทำงานอย่างแน่นอนจะเป็นแนวทางให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามบทบาทเพื่อไปสู่จุดหมายเดียวกัน

3.6 ด้านการจัดหาหนังสือห้องสมุด สื่อการเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ จัดหางบประมาณจากแหล่งอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล บริษัทเอกชน มาช่วยสนับสนุนการจัดซื้อ จัดหาหนังสือ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัดและปัจจุบันองค์กรต่างๆ เห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นและพร้อมให้การช่วยเหลือโรงเรียนที่ขาดแคลน โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งก็มีภาระกิจหนึ่งที่จะช่วยเหลือการศึกษา นอกจากนั้นการสำรวจความต้องการ ความจำเป็น และวางแผนการจัดซื้อ จัดหาหนังสือห้องสมุดล่วงหน้า จะช่วยให้การดำเนินงานรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และให้มีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกหนังสือจะทำให้ครูผู้สอนได้รับหนังสือที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการมากที่สุด ทำให้ได้ใช้ประโยชน์จากหนังสือสูงสุด

3.7 ด้านการแก้ปัญหาขาดแคลนครู ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ ปรึกษาผู้นำชุมชนในการจัดหางบประมาณสำหรับการจ้างที่เลี้ยงหรือครูอัตราจ้างมาช่วยสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อโรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมและรับรู้ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนของบุตรหลานของตนแล้ว ผู้ปกครองจะให้ความร่วมมือ ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2536 : 20) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการศึกษามาก ดังนั้นจึงควรให้ความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์กับโรงเรียนและควรทราบถึงบทบาทของตนเองที่จะช่วยให้เด็กของตนประสบความสำเร็จในการเรียนด้วย และจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการหลากหลายวิชา จะช่วยแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนั้นการใช้สื่อช่วยสอน เช่น บทเรียนสำเร็จรูป ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาเสริมการจัดการเรียนการสอน ยังเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับหลักการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอีกด้วย

3.8 ด้านการพัฒนาครู ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ สร้างความตระหนักให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการพัฒนาตนเองมีหลากหลายวิธี และการพัฒนาไม่สามารถที่จะหยุดนิ่งได้ การที่ครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองจะได้แสวงหาการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องรอคำสั่งหรือหน่วยงานจัดให้ และวิเคราะห์ปัญหา ความจำเป็น และความต้องการที่จะต้องได้รับการพัฒนา จะช่วยให้การจัดการอบรมหรือพัฒนาเกิดประโยชน์สูงสุด โดยที่ผู้รับการอบรมมีความเต็มใจและเนื้อหาการอบรมสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง นอกจากนี้การจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งครูเข้ารับการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ทั้งการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ก็เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะครูเป็นอาชีพที่มีรายได้น้อย และไม่มีเวลาสำหรับหารายได้พิเศษ หากต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากอาจส่งผลถึงความสนใจที่จะพัฒนาลดลงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชวน เฉลิมโอม (2536 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า ปัญหาการพัฒนาบุคลากรที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากกรอบไม่ตรงกับความต้องการและขาดการประเมินหลังการอบรม และการอบรมมีงบประมาณไม่เพียงพอ

3.9 ด้านการนิเทศ ติดตามผล ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ สร้างความเข้าใจ ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ จัดทำแผนการนิเทศ หรือ ปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน และใช้ความเป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันนี้ คนส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับการนิเทศที่ไม่ถูกต้อง และมีความรู้สึกไม่ดีกับการนิเทศ หากผู้นิเทศมีความเป็นกันเอง และนำผลหลังการนิเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์แล้วจะช่วยให้เกิดการพัฒนางานมากขึ้น

3.10 ด้านการซ่อมแซมอาคารเรียน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนา คือ ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชนเพื่อระดมทรัพยากรมาช่วยซ่อมแซมอาคาร และสิ่งก่อสร้าง ภายในสถานศึกษา ขอรับงบประมาณสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น และจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้สำหรับการซ่อมแซมอาคาร สิ่งก่อสร้าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชนบทยังสามารถขอความช่วยเหลือ โดยเฉพาะด้านแรงงานจากผู้ปกครองนักเรียนได้ ในขณะที่องค์กรท้องถิ่นก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือโรงเรียน สอดคล้องกับสาริต ดวดรักษ์ และ คนอื่นๆ (2542 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคาดหวังที่จะมีส่วนร่วมจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อพัฒนาอาคาร สาธารณูปโภคของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการทำงานในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะการจัดทำห้องคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ การพัฒนาครู และการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญแต่มีการปฏิบัติต่ำสุด ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจกับกิจกรรมดังกล่าวมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันควรประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ และให้ทุกฝ่ายเร่งดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการทุกกิจกรรม และกำกับ ติดตามการดำเนินงานของโครงการอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการที่พบมีหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาด้านการซ่อมแซมอาคารเรียนซึ่งมีปัญหามากที่สุด เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีงบประมาณจำกัด ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณการซ่อมแซมอาคารเรียนตามความจำเป็น โดยไม่คำนึงถึงจำนวนนักเรียน นอกจากนี้ปัญหอบางด้าน สถานศึกษาสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ทันที เช่น ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพ ส่วนปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการได้ เช่น ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ซึ่งต้องรอการดำเนินการจากผู้มีอำนาจ ควรประสานให้หน่วยงานที่รับผิดชอบรับทราบข้อมูลความจำเป็น

1.3 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะต่อการดำเนินงานทั้ง 10 กิจกรรมของโครงการส่วนใหญ่ เป็นสิ่งที่โรงเรียนดำเนินการอยู่แล้วเพียงแต่ขาดความเอาใจใส่และการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและผู้บริหาร จึงควรนำประเด็นต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะมาพิจารณา สร้างความเข้าใจร่วมกัน และดำเนินงานให้เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา รวมทั้งให้มีการประเมินผลหลังการดำเนินงานว่าประสบความสำเร็จเพียงใด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ หลังจากสิ้นสุดโครงการ

2.2 ควรศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการดำเนินงานของโรงเรียนอื่นๆ